

अत्यवस्थ रुग्णांचा औषधोपचार/जीवनसहाय्य उपकरणाने रुग्णांच्या परिस्थितीत सुधारणा होण्याची शक्यता नसल्यास अशा रुग्णांना सन्मानाने मृत होण्याच्या हक्कांची मार्गदर्शक तत्वे, कार्यपद्धती याची अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने न्यायनिर्णयानुसार संस्थास्तरावर प्राथमिक स्तर व द्वितीय स्तरावरील समिती स्थापन करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-१२२४/प्र.क्र.४५३/प्रशा-२

०९ वा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय, संकुल इमारत,
नवीन मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : १२ डिसेंबर, २०२४

वाचा-

आयुक्त, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय यांचे पत्र क्र. संवैशिवसं/Living Will/शैवि-७/२०२४/१५४५५, दिनांक ०४.१२.२०२४

प्रस्तावना -

रिट याचिका क्र.२१५/२००५ मधील किरकोळ अर्ज क्र.१६९९/२०१९ मध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयाने अत्यवस्थ रुग्णांचे औषधोपचार/जीवनसहाय्य उपकरणानेही रुग्णांच्या परिस्थितीत सुधारणा होण्याची शक्यता नसल्यास अशा रुग्णांना सन्मानाने मृत होण्याचा हक्क मिळण्यासाठी संबंधितांनी LIVING WILL करीता अर्ज केल्यास त्यांना तो हक्क देता येणे शक्य होणार आहे. तसेच LIVING WILL च्या संबंधित कार्यपद्धतीची अंमलबजावणी करीता मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे ए. एस. (रिट सेल) पी. आय. एल. क्र.३/२०२४ महाराष्ट्र शासन व इतर विरुद्ध जनहित याचिका दाखल आहे.

सदर LIVING WILL बाबतची कार्यपद्धती व अंमलबजावणीची कार्यपद्धती मा. न्यायालयाने निश्चित केलेली आहे. त्यामध्ये अत्यवस्थ रुग्णांचे औषधोपचार/जीवनसहाय्य उपकरणानेही रुग्णांच्या परिस्थितीत सुधारणा होण्याची शक्यता नसल्यास अशा रुग्णांना LIVING WILL नुसार सन्मानाने मृत होण्याचा अधिकार बहाल करण्यासाठी विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करून ४८ तासात निर्णय घेण्यासाठी जबाबदार यंत्रणा निर्माण करणेबाबत मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दिनांक २४/०१/२०२४ रोजी दिलेल्या न्यायनिर्णयातील परिच्छेद/मुद्दा क्र.१९८.४.४ ते १९८.४.७ व १९८.५.१ मध्ये नमूद केलेले आहे

मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या न्यायनिर्देशाच्या पूर्तता करण्याच्या अनुषंगाने वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभागाच्या अधिपत्याखालील शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालयात उपचारार्थ दाखल रुग्णांच्या Living Will संदर्भातील कार्यपद्धती व अंमलबजावणीसाठी

संस्थास्तरावर प्राथमिक स्तरावरील वैद्यकीय मंडळ व द्वितीय स्तरावरील वैद्यकीय मंडळ स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायनिर्देशानुसार रुग्णांच्या Living Will वर मा. न्यायालयाने विहीत केलेल्या कार्यपद्धती व निर्देशानुसार ४८ तासांत कार्यवाही करण्यासाठी वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभागाच्या अधिपत्यखाली शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालयात संस्थास्तरावर खालीलप्रमाणे प्राथमिक वैद्यकीय मंडळ/समिती व द्वितीय वैद्यकीय मंडळ/ समितीची स्थापना करण्यात येत आहे.

प्राथमिक वैद्यकीय मंडळ/समिती

अ.क्र.	समिती	पदनाम
१	रुग्णावर उपचार करणारे संबंधित डॉक्टर	अध्यक्ष
२	५ वर्षापेक्षा जास्त अनुभव असलेले संबंधित	सदस्य
३	चिकीत्सालयीन विषयातील तज्ज्ञ डॉक्टर (किमान २ सदस्य)	सदस्य

द्वितीय वैद्यकीय मंडळ/समिती

अ.क्र.	समिती	पदनाम
१	वैद्यकीय अधीक्षक, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय	अध्यक्ष
२	५ वर्षापेक्षा जास्त अनुभव असलेले संबंधित	सदस्य
३	चिकीत्सालयीन विषयातील तज्ज्ञ डॉक्टर (प्राथमिक वैद्यकीय मंडळात/समितीत सदस्य नसलेले) (किमान २ सदस्य)	सदस्य

२. रुग्णाला उपचारार्थ ज्या रुग्णालयामध्ये दाखल केलेले असेल, त्या रुग्णालयात उक्त रुग्णांच्या Living Will च्या संदर्भात प्राथमिक वैद्यकीय समिती/मंडळाची स्थापना संबंधित संस्थेचे अधिष्ठाता करतील. तसेच, उक्त प्राथमिक वैद्यकीय समिती/मंडळाने दिलेल्या प्राथमिक निर्णयाची अमंलबजावणीकरीता लगेचच द्वितीय वैद्यकीय मंडळ/समिती स्थापित करण्याची कार्यवाही संबंधित अधिष्ठाता यानी करावी.

३. प्राथमिक व द्वितीय स्तरीय वैद्यकीय मंडळ/समिती संबंधित अधिष्ठाता, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय यांच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखालील काम पाहतील.

तसेच, प्राथमिक व द्वितीय वैद्यकीय मंडळात/समितीत आवश्यकतेनुसार सदस्य/तज्ञ वाढविण्याचा अधिकार संबंधित अधिष्ठाता यांच्याकडे राहिल.

४. प्राथमिक व द्वितीय स्तरीय वैद्यकीय मंडळे/समिती या मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या दिनांक २४.०१.२०२४ रोजी दिलेल्या न्यायनिर्णयातील परिच्छेद मुद्दा क्र. १९८.४.४ ते १९८.४.७ व १९८.५.१ मध्ये दिलेल्या निर्देशानुसार कार्यवाही करतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४१२१२१६४६००८७१३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(म.गि.जोगदंड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. आयुक्त, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई.
२. संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई.
३. सर्व अधिष्ठाता, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय (आयुक्त यांच्यामार्फत)
४. सरकारी अभियोक्ता (रिट सेल), मा. उच्च न्यायालय, मुंबई (आयुक्त यांच्यामार्फत).
५. निवडनस्ती (प्रशा-२).